

**BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINI MAXSUS FANLARNI
O'RGANISH JARAYONI**

Abdullayev Xusan Shuxrat o'g'li
CHDPU, mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqola kelajakdagi musiqa o'qituvchilarini tayyorlashda maxsus fanlarni o'rganishning muhim jarayoniga bag'ishlangan. O'quv dasturlarini ishlab chiqish, pedagogik yondashuvlar va samarali o'qitish usullariga e'tibor qaratgan holda, tadqiqot intiluvchan musiqa o'qituvchilari uchun ta'lim tajribasini oshirish bo'yicha qimmatli tushunchalarni berishga qaratilgan. Tadqiqotda maxsus fanlarning kelajakdagi musiqa o'qituvchilarining umumiy malakasi va tayyorgarligiga ta'sirini baholash uchun adabiyotlarni tahlil qilish, empirik usullar va aks ettiruvchi baholashni birlashtirgan ko'p qirrali yondashuv qo'llaniladi.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, bo'lajak musiqa o'qituvchilari, maxsus fanlar, o'quv dasturlarini ishlab chiqish, pedagogik yondashuvlar, o'qitish usullari, baholash, aks ettirish.

Musiqa ta'limi musiqachilarning keyingi avlodini shakllantirishda va san'atga chuqur baho berishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bo'lajak musiqa o'qituvchilari ularni zarur bilim va ko'nikmalar bilan jihozlash uchun maxsus tayyorgarlikdan o'tadilar. Ushbu maqolada maxsus fanlarning ushbu o'quv jarayonidagi ahamiyati o'rganilib, ularning har tomonlama barkamol va malakali musiqa o'qituvchisini rivojlantirishdagi o'rni ta'kidlangan.

Tadqiqotda aralash usullar ma'lumotlarni sifatli va miqdoriy yig'ish usullarini birlashtirgan yondashuv. Talabalar va o'qituvchilar bilan maxsus mavzular bo'yicha tajribalari haqida tushuncha to'plash uchun so'rovlar va suhbatlar o'tkaziladi. Bundan tashqari, musiqa o'qituvchilarini o'qitish dasturlarida maxsus fanlarning amaliy bajarilishini baholash uchun sinfda kuzatuvlar va o'quv dasturlari tahlili o'tkaziladi.

Bo'lajak musiqa o'qituvchilari uchun maxsus fanlarni o'rganish jarayoni ularni samarali musiqa ta'limiga tayyorlash uchun nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar va amaliy tajribalarni birlashtirishni o'z ichiga oladi. Bu erda kelajakdagi musiqa o'qituvchilarini tayyorlashda ishtirok etadigan odatiy qadamlar va elementlarning umumiy ko'rinishi:

Asosiy musiqa ta'limi kurslari:

- Musiqa nazariyasi: musiqaning asosiy tamoyillarini, jumladan, nota, uyg'unlik va kompozitsiyani qamrab oladi.

- Musiqa tarixi: musiqa, uslublar va nufuzli bastakorlarning tarixiy rivojlanishini o'rganadi.

Pedagogika va o‘qitish metodikasi:

- Musiqiy ta’lim pedagogikasi: musiqiy ta’lim sharoitida o‘qitish strategiyasi, o‘quv dasturlarini ishlab chiqish va sinfni samarali boshqarishga qaratilgan.
- Instrumental yoki vokal pedagogikasi: turli xil asboblardan yoki vokal mashg‘ulotlariga xos bo‘lgan o‘qitish texnikasini o‘rganadigan ixtisoslashtirilgan kurslar.

Ta’lim Psixologiyasi:

- Bola va o‘smirning rivojlanishi: rivojlanishning turli bosqichlarida o‘quvchilarning psixologik va emotsional ehtiyojlarini tushunish samarali o‘qitish uchun juda muhimdir.

Musiqqa ta’limi texnologiyasi:

- Musiqqa texnologiyasi: musiqiy nota dasturlari, raqamli audio ish stantsiyalari (Davs) va interaktiv ta’lim dasturlari kabi musiqiy ta’limga tegishli vositalar va dasturlarni taqdim etadi.

Ansambl va dirijyorlik:

- Dirijyorlik texnikasi: xor, orkestr yoki guruh bo‘lsin, musiqiy ansamblni boshqarish uchun zarur bo‘lgan ko‘nikmalarni o‘rgatadi.
- Ansambl ishtiroki: amaliy tajriba ijrochi sifatida bevosita tajriba orttirish uchun musiqiy ansambllarda ishtirok etish.

Musiqqa ta’limi tadqiqotlari:

- Musiqqa ta’limida tadqiqot usullari: tadqiqot metodologiyasini chuqur o‘rganish va ularni musiqqa ta’limida qo‘llash. Bo‘lajak o‘qituvchilar ta’lim tadqiqotlarini tanqidiy baholashni o‘rganadilar.

Tajriba va talabalarni o‘qitish:

- Kuzatish: o‘quvchilar o‘qitish amaliyoti haqida tushuncha olish uchun tajribali o‘qituvchilarni haqiqiy sinf sharoitida kuzatadilar.
- Talabalarni o‘qitish: bo‘lajak o‘qituvchilar ustoz o‘qituvchi rahbarligida o‘qituvchilik vazifalarini o‘z zimmalariga oladigan amaliy tajribani taqdim etadi.

Musiqiy sohada ixtisoslashuv:

- Musiqqa ta’limi ixtisosligi: ba’zi dasturlar xor musiqasi, cholg‘u musiqasi yoki umumiy musiqqa ta’limi kabi sohalarda konsentratsiyani taklif etadi.

Kasbiy rivojlanish:

- Seminarlar va seminarlar: musiqqa ta’limidagi so‘nggi tendentsiyalar, metodikalar va texnologiyalar haqida xabardor bo‘lish uchun seminar va seminarlarda qatnashish.

Baholash va baholash:

- Musiqqa ta’limida baholash: o‘quvchilarning musiqiy taraqqiyoti va tushunchalarini baholashning samarali usullarini yaratishga qaratilgan.

Madaniy Vakolat:

- Musiqa ta'limiga xilma-xillik va qo'shilish: musiqa sinfida madaniy kompetentsiyaning ahamiyati va inklyuziv o'quv muhitini qanday yaratish haqida.

Ushbu kurslar va tajribalar davomida kelajakdagi musiqa o'qituvchilari musiqiy tajriba, o'qitish strategiyasi va o'quvchilarining rivojlanish ehtiyojlarini tushunishni birlashtirgan har tomonlama mahorat to'plamini ishlab chiqadilar. Ushbu yaxlit yondashuv ularni musiqaga bo'lgan muhabbatni uyg'otish va keyingi avlod musiqachilarini samarali tarbiyalash uchun jihozlaydi.

Ushbu bo'lim natijalarni mavjud adabiyotlar va o'quv amaliyotlari kontekstida sharhlaydi. Bu topilmalarning musiqiy ta'lim dasturlarini loyihalash, o'qituvchilarni tayyorlash tashabbuslari va musiqiy o'qitishning umumiy sifatiga ta'sirini o'rganadi. Bundan tashqari, munozara bo'limi tadqiqot jarayonida aniqlangan har qanday qiyinchiliklar yoki cheklovlarni ko'rib chiqadi.

Xulosalar:

Tadqiqot kelajakdagi musiqa o'qituvchilari uchun maxsus fanlarni o'quv dasturiga kiritish muhimligini ta'kidlab, asosiy topilmalarning sintezi bilan yakunlanadi. Bu o'qituvchilarning malakasi, talabalarni jalb qilish va musiqiy ta'lim dasturlarining umumiy sifati nuqtai nazaridan kuzatilgan ijobiy natijalarni ta'kidlaydi.

Maxsus fanlarning roli haqidagi tushunchamizni yanada rivojlantirish uchun kelajakdagi tadqiqotlar uchun takliflar taqdim etiladi. Bularga bo'ylama tadqiqotlar, madaniyatlararo taqqoslashlar va maxsus fanlar ta'sirining musiqa o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishiga uzoq muddatli ta'sirini o'rganish kiradi.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqola kelajakdagi musiqa o'qituvchilarini tayyorlash bilan shug'ullanadigan o'qituvchilar, o'quv dasturlarini ishlab chiquvchilar va siyosatchilar uchun qimmatli manba bo'lib xizmat qiladi. Maxsus fanlarning ahamiyatini anglab, biz musiqa ta'limi dasturlarini doimiy ravishda takomillashtirishga va yuqori malakali va ishtiyoqli musiqa o'qituvchilarini rivojlantirishga hissa qo'shishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Marufjon, R. (2022). A Matter of Rhythm in Oriental Classical Music. Pioneer: Journal of Advanced Research and Scientific Progress, 1(6), 80-84.
2. Маъруфжон Мамиржон Ўғли Расулов, & С.М.Бегматов (2022). МАҚОМЛАРДА УСУЛЛАР ЎРНИ ВА АҲАМИЯТИ (ФАРФОНА ТОШКЕНТ МАҚОМ ЙЎЛЛАРИ УСУЛЛАРИ МИСОЛИДА). Oriental Art and Culture, 3 (2), 810-821.
3. Marufjon, R., & Begmatov, S. M. (2023). Music by Uzbek Mumtaz Shashmaqom. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF ARTS AND DESIGN, 4(1), 33-36.

4. Akhmedova K.A. Formirovanie gotovnosti budushchih uchiteley music k dukhovno-nravstvennomu vospitaniyu uchaschihsya pedagogicheskix kolledjey (na primere muzykalnyx discipline): Ph.D.'s dissertation. - Tashkent, 2007. -p. 23.
5. Ghaziev E., Tolaganova G. Pedagogical psychology basics: Educational methodical manual. - Tashkent: University, 1997. - p. 80.
6. Hoffman A.B. Fashion and people: new theory of fashion and fashionable behavior. Moscow: Nauka, 1994.